

KAKTUS

Medlemsblad for NORDISK KAKTUS SELSKAB

Adresse: Chr. Winthersvej 17, Odense

Postkonto: København 141176

Indmeldelser, forespørgsler m.m. bedes sendt til selskabets adresse, hvor den daglige ledelse varetages af B. Kreutzer Hansen.

3. ÅRGANG NR. 4

JAN./MARTS 1968

Kulturforhold ved *Maihuenia poeppigii*

(Se billedside 2)

I "KuaS", hefte 3, 1967, skrev kaktusvennen Peter Kraus en artikel om denne slægt, og det er bl.a. anledning til, at jeg ønsker at omtale ovennævnte art nærmere i "Kaktus".

Buxbaum skriver i "Kakteenpflege - biologisch richtig" følgende: Hjemsted i de højandine regioner i det sydlige Chile og Argentina, nærmere betegnet i sneregionerne både i det chilenske og argentinske Patagonien.

I 1955 fik vi af fru Winter (indehaver af det bekendte frø-firma) 1 portion frø af arten *Maihuenia poeppigii*. Hun medgav følgende fremgangsmåde ved såningen: Man skulle lade frøene gå gennem en hønsemave eller lade dem udsættes for frost. Vi foretrak det sidste, da hønsemaven forekom os at være for usikker, for hvor ville frøene lande igen? Frøene har næsten samme udseende som frøene fra *Opuntia*, og om efteråret gjorde vi en frøskål klar til udsæd.

I den første vinter vekslede vi rigeligt med frost og varme, men vi kunne ikke se noget til spirende frø, heller ikke sommermånederne over, var der noget at skimte. Så fulgte den anden vinter, og endnu engang lod vi frosten indvirke på frøene. Efter omkring ca. 2 måneder blev skålen anbragt i et opvarmet skab, vi bruger til udsæd, og snart blev de første kimplanter synlige, men nu var der også næsten gået

18 måneder fra det øjeblik, vi såede frøene. Nu kunne vi snart pikere de første planter, og som jordsubstrat anvendte vi en blanding med meget løs struktur: teglbrokker, sand og humus i samme målestok.

Nu ligger dette jo allerede nogle år tilbage, men jeg husker, at en af planterne kom med en herlig gul blomst.

I dag har vi 3 planter: én står i lerpotte, således, at den er handy at transportere fra bæk til hus efter årstid, et andet eksemplar har vi udplantet i vort udstillingshus. Det smukkeste eksemplar står i stenhaven hos vor kaktusmester Wegener. Denne plante har nu en diameter på ca. 12 cm og trives vel og bedst. Den blev plantet der som frøplante i 1958, og er kun blevet plantet om en enkelt gang, hvad den kom lykkeligt over. Den står i det lave stenhøjsanlæg mellem *Opuntia camanschica* og *Sempervivum*-arter. Den bliver ikke beskyttet mod vinterkulden.

Med hensyn til formering skal det siges, at der gives der kun én sikker vej: den vegetative. I begyndelsen havde jeg mine betænkeligheder, men en skønne dag brugte jeg kniven. Efter at stiklingerne var skåret af, blev snitfladerne pudret let med "Wurzelfix" og sat i en skål med en blanding af sand og sphagnum. Derefter blev skålen tildækket med en glasplade. Da der efter 4 ugers forløb var dannet synlige rødder, blev glæden stor, og samtidig blev jeg også modigere, så at jeg topskar alle stiklingerne endnu engang og gav de rodløse skud samme behandling som i første tilfælde. Kun nogle af de allersvageste skud gik tabt.

Men nu følger højdepunktet i hele denne formeringssag, idet jeg gik over til at pode min *Maihuenia* og udvalgte mig som underlag den sædvanlige *Peireskiopsis velutina*. Imidlertid var det ret svært at fastgøre podeemnet, men ved hjælp af kaktusnåle fik jeg det fastgjort til underlaget, således at 60% voksede godt til. Derfor har jeg nu nogle *Maihuenia* - "ammer", hvorfra jeg hyppigt kan hente stiklinger. Indtil nu har jeg været yderst tilfreds med denne formeringsmåde, og jeg håber, at andre må få mod til at prøve det samme.

- *- *- *- *- *-
- *- *- *- *- *-
- *- *- *- *- *-
- *- *- *- *- *-

Konrad Klügling,
Halle. DDR.

KVARTALSBERETNING

Så ebber det mod slutningen af dette regnskabsår, og med dette nr. af bladet afsluttes 3. årg. Vi håber, at det stadig vil blive os muligt at udsende bladet i stedse bedre udstyr, men alle forstår sikkert, at også på dette område kan forhøjede priser mærkes.

Der er siden sidste nr. kommet nogle flere medlemmer, som vi byder hjertelig velkommen i vort selskab, og det skulle glæde os, om endnu flere ville slutte op. Skulle De kende en interesseret kaktusven, da fortæl om vor forening. Vi sender gerne et prøvenummer af bladet.

I december måned modtog vi brev fra det polske kaktusselskab, som også gerne vil kontakte de nordiske kaktusvenner. Formanden for selskabet er magister fru Zofia Kabiesz, og hun skriver blandt andet, at man også gerne ser vore medlemmer på besøg i Polen, hvor man er parat til, dersom nogen kommer til det polske årsmøde, at tilrettelægge et særligt program. Blot vil man i så fald helst have besked derom forud. Skulle der være nogen blandt vore medlemmer, der kan læse polsk eller tjekkisk, ville vi være meget interesseret i at høre derom, da vi har flere artikler på disse sprog, som vi gerne ville have oversat.

Af andet interessant fra udlandsfronten kan nævnes, at det tyske blad "Stachelpost" igen er begyndt at udkomme med den kendte tyske kaktusmand Günter Kilian som redaktør. Et årsabonnement koster DM 12.60. Fra firmaerne Born, Uhlig, Fritz Jahn, C. de Herdt og Haage har vi fået tilsendt deres nyeste frøkataloger. Interesserede medlemmer, der ikke har fået disse kataloger, kan rekvirere dem direkte fra de pågældende firmaer - ofte er der tillige et godt billedmateriale i sådanne kataloger.

Vort medlem, konsulent H. Dixen, Skjern, er blevet udnævnt til amanuensis ved Aarhus Universitet, hvor han bl.a. skal være med til at forestå ledelsen af Botanisk Instituts væksthuse, der f.eks. skal spænde over et areal på 2.000 m², og rumme planter fra alverdens lande. Vi siger til lykke med den nye stilling, vi kender hans indstilling til alle planteelskere, og lad os understrege denne ved at citere hans egne ord i "HAVEN": "Og jeg glæder mig til at komme til Aarhus Universitet, som altid bevidst har været meget udadvendt og folkelig i ordets bedste betydning. Der er mange samlere blandt havefolk landet over, som i virkelig-

heden er fine botanikere. Og jeg synes, det er en udmærket ide, som jeg har set praktiseret i udlandet, at de botaniske haver støtter og hjælper dygtige specialister til at skabe gode og alsidige samlinger af plantearter...". Vi nærer ikke spor tvivl om, at denne udnævnelse fremover bl.a. også vil blive til stor gavn for vor specielle hobby. Vi har jo allerede set, hvilken betydning amanuensis Nilasus Jensen, København, har haft for vort selskabs trivsel.

Det nordiske sammenarbejde i vor forening er også blevet bedre udbygget, idet gartner H. Sommerfeldt, Løxa Gartneri, Sandviken, Norge, har overtaget posten som repræsentant for vore norske medlemmer. Kontingentindbetaling kan derfor i fremtiden enten foregå som hidtil direkte til Danmark eller til hr. Sommerfeldt, som også vil repræsentere norske medlemmers interesser i bestyrelsen.

I april måned vil vort årsmøde finde sted i København - dato endnu ikke fastsat - og vi håber, at mange af vore medlemmer vil møde op til dette møde.

Vi har allerede modtaget flere kontingentindbetalinger for det kommende år, selv om fristen først melder sig til 1. april. Det takker vi for, og skulle andre have lyst til det samme, er vi kun glade derfor.

Husk venligst, at næste års kontingent er kr. 25.00.

Med venlig hilsen

B.Kreutzer Hansen

===== MEDLEMSLISTE =====

(fortsat)

230. Skibstømrer L.K. Jensen, Engvej 2, Hadsund	tlf. (08) 571315
231. Lic. agro. Fr. Laursen, Kymervej 26, Borup St.	- (03) 626 398
232. H. Sommerfeldt, Løxa Gartneri, Sandviken, Norge	- 548461
233. Fru Rosa Hansen, Magtenbølle mark, Vissenbjerg	
234. Stud.techn. B. Bøjer Christensen, Gertrud Raskvej 119, 9000 Ålborg	
235. Fru Lilly J. Jensen, De gamles Hjem, Jyllinge	Jyllinge fjord 151
236. Lærerinde fru Birgit Matzen, Maribovej 44, Stokkemærke	Stokkemærke 108
237. Günter Kilian, Wallufer Str. 30, 2/10; 6502, Mainz Kostheim, Deutschland	
238. Magister fru Zofia Kabiesz, Katowice, ul Gogolin 12, Polen	
(formand for det polske kaktusselskab)	

Adresseændringer:

nr. 11, O. Johansen til Niels W. Gades Alle 18, Fredericia
 nr. 208, fru Grete Sørensen, til Morelvej 4, Stenløse
 nr. 216, M. Pedersen, til Frederiksborggade 37 A, IV, 1360 Kbhv. K.
 nr. 224, Fl. Falk, til Slotsgade 13, Aabenraa

F R Ø

=====

Fra forskellige medlemmer er der blevet tilsendt os frø af nedenstående arter, og vi takker de forskellige givere hjerteligt. Frømængden er naturligvis begrænset, men medlemmer der kunne ønske sig at være med i fordelingen bedes indsende frankeret svarkuvert til sekretæren E. Christensen, Solgården 5, Middelfart. Fremsendelsen vil ske efter den rækkefølge ønskerne indkommer. Skulle der komme flere ønsker, end der er frø til, kommer De naturligvis ikke med i første omgang, men da vi gemmer kuverterne, får De automatisk ved næste uddeling.

1. <i>Astrophytum</i> sp.	12. <i>Noto. ottonis</i>
2. <i>Brasilicactus hasselbergii</i>	13. <i>Noto. submammulosus</i>
3. <i>Echinocactus oxygona</i>	14. <i>Opuntia</i> sp.
4. <i>Echinocactus</i> sp.	15. <i>Parodia</i> sp.
5. <i>Gymnocalc. bruchii</i>	16. <i>Rebutia grandiflorus</i>
6. <i>Gymnocalc. venturianum</i>	17. <i>Rebutia minusculus</i>
7. <i>Lobivia Schieleana</i>	18. <i>Rebutia senilis</i>
8. <i>Lobivia</i> sp.	19. <i>Rebutia senilis</i> v. <i>aurescens</i>
9. <i>Mammillaria bocasana</i>	20. <i>Rebutia</i> sp.
10. <i>Noto. concinus</i>	21. <i>Rebutia violaciflora</i>
11. <i>Noto. mammulosus</i>	

sp. tilføjet ved ovennævnte arter betyder i dette tilfælde, at giveren har fået frøene foræret fra anden side, hvorfor han ikke tør garantere for navnet.

=====

OPELSKNING AF KAKTUS FRA FRØ I STUEN
 ER UHYRE LET, OG GIVER MANGE GLÆDER!

Ja, sådan lyder overskriften på den anvisning KAKTEEN-HAAGE bringer i sit nye frøkatalog, og vi bringer her oversættel-

sen af samme, idet mange sikkert forsøger sig med frøsåning i de kommende måneder. (Se endvidere illustrationen på billedside 4).

Såning kan foretages på ethvert tidspunkt, hvis varme, lys og fugtighed kan gives i tilstrækkelig grad. Som frøskåle anvender vi almindelige urtepotter eller plastikskåle. Jorden skal være løs, og sandet og må ikke indeholde nogen som helst form for gødning. Før man sår, gennemfugtes den rigtigt, og kun hvis vandet hurtigt trænger ind, er jordblandingen korrekt. Hvis vi sår forskellige arter, inddeler vi frøskålens overflade i felter ved hjælp af træ- eller glasstrimler. Nu åbnes frøposen, og ved en let banken på den, risler frøene ud. De skal helst lægge sig på overfladen med 1 mm's afstand. De mindste frø skal ikke tildækkes, blot trykkes let nedmod jorden. Ved mere storkornet frø kan man sigte et tyndt lag af samme jordblanding hen over. Tiltrykning af frøene er vigtigt, for de skal være i snæver kontakt med jorden, hvorved de ikke udtørres så let. Ved tør stueluft anbefales det at overdække frøskålene med glas. Derfor må skålene ikke være fyldt til den øverste rand med jord. Nu stilles skålen varmt; især i de første 14 dage er det bedst at holde en temperatur på 20 - 30° C, over 30° er ikke tilrådeligt. Temperaturen bør ikke være konstant, men må gerne veksle inden for intervallet - tilsvarende forholdene i naturen. Det er meget vigtigt, at de udblødte eller måske allerede spirende frø aldrig bliver helt tørre, da de er meget ømfindtlige på dette stadium. Undertiden må frøene også skygges mod stærk sol ved hjælp af f.eks. silkepapir. Lys og frisk luft er også vigtigt for de spirende frø. Spiringsperioden er meget forskellig. De første kim viser sig allerede efter 3-4 dage, de fleste efter 8 dage og enkelte først efter 5 - 6 uger.

-

Til belysning af spørgsmål nr. 01 er der indkommet følgende svar fra L.K. Jensen, Hadsund:

...

Jeg vil gerne komme med nogle oplysninger, som jeg fik gode resultater med. Jeg tog planten ud af dens potte og vaskede al jord og sidst planten med lunkent vand (ca. 10-15°). Lod den derefter ligge tørt en dags tid, hvorefter den plantedes i en steril, ren potte med en jordblanding, der bestod af 2/3 muld og 1/3 bakkesand (tørt). Så blev den gennemvan-

hede eftermiddage og nætter trækker uvejret op. Den sparsomme jord, der findes i tynde lag på klipperne og mellem spalterne er meget sur (lav pH-grad), da den udelukkende består af henrådende plantestof fra de omkringvoksende plantearter. For øvrigt blev der i samme område fundet en endnu ikke nærmere bestemt *Pilosocereus*.

Planten er uden tvivl beslægtet med *Uebelmannia gummifera* Buin, - denne nye slægt, der første gang blev omtalt i "Succulenta" nov. 1967.

Planten beskrives således:

Det kugleformede til cylindriske legeme danner ikke skud og bliver op til 50 cm højt med en diameter på 15 cm. Overhuden er meget hård og har i naturen en mørk rødbrun farve, der er dækket af nogle hvidlige, voksagtige skæl. Ribbeantallet er 15-18, ca. 12 mm høje. Ribbernes skarpt fremstående rygge er næsten helt uden pukler og sidder med en afstand på op til 2 cm. Areolerne sidder så tæt, at de næsten berører hinanden og virker undertiden noget sammenpresset på den skarpe ribbekant. I toppen på planten dannes der grålig-hvid filt, der på blomstrende planter kan udvikle sig til en uldet zone på 4 cm i diameter. Torneantallet er almindeligvis 3, sjældnere 4, længden 12-15 mm. De er på hver areol ordnet i en lodret linie i knipper, som sammen med dem fra de tilgrænsende areoler danner en perfekt uafbrudt kam. Farven er mørkebrun til næsten sort, men bliver efterhånden grå med sort spids. Blomsten er 16 mm lang og 1 cm bred, røret ca. 8 mm langt med rødlig skæl, der har hvide uldhår, blomsterbladernes farve er grønliggul. Frugten er et klart, violetrødt bær, der kan blive 2,5 cm lang og 8 mm tykt, og som står frem af den uldede top. Hver frugt indeholder kun 9-10 frø.

Kr.

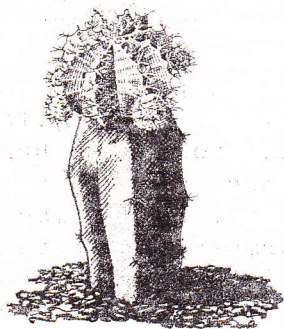
[illegible]

ANORMALE KAKTUS ::

Inden for kaktus findes der et uhyre interessant felt at studere nærmere: de anormale kaktus, d.v.s. kaktus med afvigende former eller opbygning, samt farve. Det falder naturligt at inddele dem i 3 grupper: klorofyllløse planter - cristata- eller kamformer - monstrøse arter.

Blandt de klorofyllløse arter er den mest kendte i dag vel nok GYMNOCALYCIUM MIHANOVICHII VAR. FRIEDRICHII FORMA RUBRA

("Hibotan"), der herhjemme populært kaldes "Den røde Rubin". Vi kan takke japaneren E. Watanabe for denne plante. I 1941 såede han 10.000 frø af varieteten og blandt frøplanterne observerede han snart denne lysende røde mutation, men kun i 2 eksemplarer. Da han var klar over, at han her stod over for noget usædvanligt, blev de omgående podet, idet han naturligvis som plantemand straks forstod, at som klorofyllløse planter ville de ikke være i stand til at tage næring fra luften og derfor snart ville gå til grunde. De måtte derfor straks podes på et kraftigt grønt underlag. Det viste sig snart, at her kunne de udvikle sig fint og dannede rigeligt med skud, hvorfor det i løbet af en forholdsvis kort årrække har været muligt at sende meget store partier ud på verdensmarkedet. Som underlag for planten anbefaler den ja-

panske fagmand Hajime Oku at anvende *Trichocereus spachianus* eller *Myrtillocactus geometrizans*, andre nævner den sidste som den bedste, og undertiden som den eneste egnede, hvis podningen skal lykkes hver gang, men mange har sikkert allerede erfaret, at det er ligesom *M. geometrizans* ikke er helt velegnet, idet den simpelthen skrumper ved jordoverfladen og tørrer ind, hvorefter den røde top sygner hen. Der er heller ikke i vintertiden harmoni mellem underlag og ædelris, idet *M. geometrizans* gerne vil have

varme, mens *Gymnocalycium* kræver kølig overvintring. Årsagen til skrumpningen kender jeg ikke, blot har jeg konstateret, at vander man den normalt i sommertiden, når skrumpningen har taget fat, bliver underlaget sort ved jordoverfladen og rådner. Der er måske tale om en virussygdom eller forkert jordblanding. Det ville være rart at høre, om andre har gjort yderligere erfaringer, eller om nogen kan give den rigtige forklaring. Cullmann skriver i sin bog, at mutationen helst skal have en lys og solrig plads, for at den lysende røde farve kan udvikles bedst.

En anden klorofylløs plante, der er kommet frem på markedet gennem de senere år, er *CHAMAECEUS SILVESTRII* F. AUREA. Også den trives kun som podet plante, selv om den måske er i stand til at assimilere ganske svagt. Den vokser altid til at begynde med i cylindriske skud for ofte senere at gå

over i kamform. Planten er sandsynligvis en form af *Chamaecereus silvestrii* f. *crassicaulis cristata*, skriver C. Backeberg i bd. 6 af værket "Cactaceae".

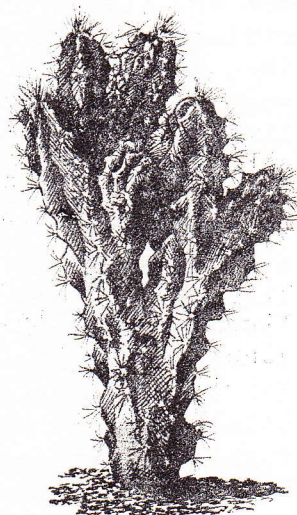
Mens en rød form som ovennævnte hører til de mest sjældne fænomener, træffer man hyppigere gule, klorofylløse mutationer, selv om ingen af dem er særligt udbredte. For tiden har jeg stående en ca. 3 cm lang frøplante, som jeg har fået overladt af en god ven. Den spirede frem blandt en portion frø, han såede ud, men den har overhovedet ikke artslighed med sorten. Den ligner nærmest en spød *Trichocereus*. Tilsyneladende har den til at begynde med udviklet sig ganske normalt, idet den er helt grøn forneden, mens toppen og den øverste trediedel af den ene side er helt gul. Væksten er standset, hvorfor det er min agt at pode den på et gunstigt tidspunkt. Selv blandt ganske små frøportioner kan der således gøres fund, og man bør være agtpågivende over for sådanne variationer. Også hvor der er tale om fuldt normale frøplanter, kan man iagttage det ganske normale, at nogle af planterne ofte vokser langt hurtigere end de øvrige, eller vi kan bytte om på procenterne, at nogle af planterne ikke vokser så hurtigt som de øvrige. I begge tilfælde kan man more sig med at pille de afvigende fra til nærmere iagttagelse. På den måde har G. Krause, Dresden, fundet en *Rebutia permutata*, der vokser søjleformet og nærmest ligner en ung *Cleistocactus straussii*. Han kalder den *Reb. permutata* v. *gokrausei* W. Heinr. Her er der sandsynligvis tale om en mutation.

Mange gange har det ligeledes vist sig, at de frøplanter, der voksede meget langsomt i forhold til "søskende", senere udviklede sig til langt bedre blomstrere. Derfor skal man ikke af utålmodighed kaste sinkerne bort.

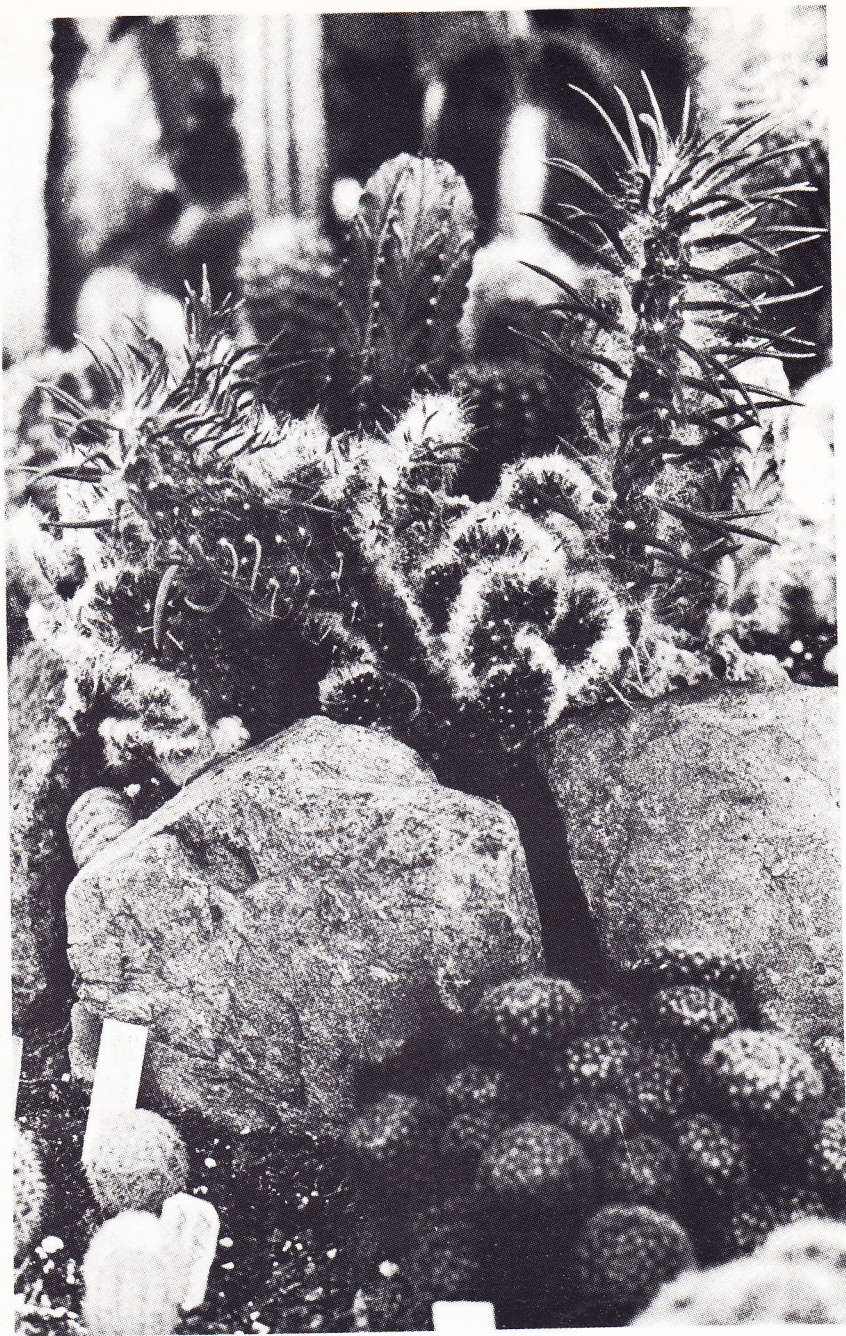
De monstrøse former - de såkaldte klippekaktus - træffer man i næsten hver eneste samling, hvor de med deres bizarre former har en stærk dekorativ virkning, der i allerhøjeste grad tiltager med størrelsen. Som oftest er der tale om monstrøse former af *Cereus peruvianus* eller *jamacaru*. Meget dekorativ virker let monstrøse former d.v.s. søjler, der nogenlunde har bevaret deres normale voksemåde, men hvor selve ribberne bugter sig ud og ind uden at danne de mange "Småhoveder". Endnu er det ikke lykkedes at påvise, hvilke faktorer der tvinger planten til at vokse på denne anormale måde. Det er således mig bekendt umuligt at fremkalde monstrøs vækst ved menneskelig indgriben, men man kan vel formode, at visse ydre faktorer kan begunstige denne voksemåde. Man er stærkt

inde på den tanke, at en eller anden virusform skulle være medvirkende. Hos *Mammillaria* kan man undertiden iagttage, at nogle af skuddene danner nogle sære "forvitrede" småhoveder, som jeg dog ikke har set i større udgaver.

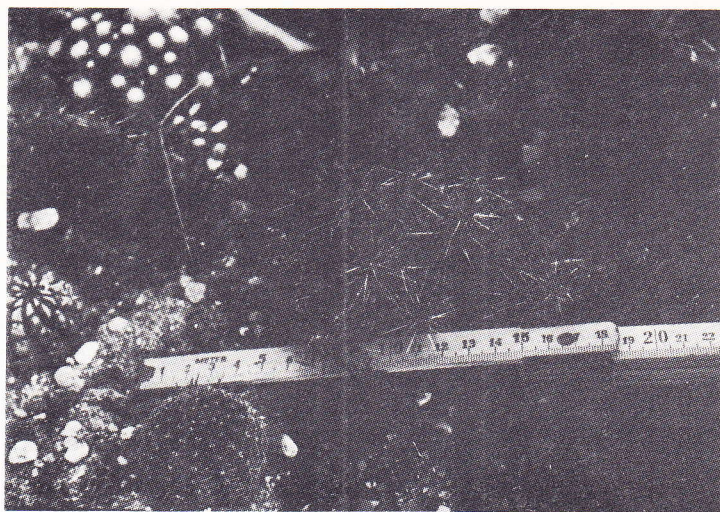
Helt anderledes i opbygningen forholder det sig med *christata* - eller kamformer. Hos normale kaktus findes vegetationspunktet i plantens top, og det vedbliver med at vokse punktformet opad. Hos kamformer derimod synes det imidlertid som om vegetationspunktet forgrener sig til siderne og danner en række af vegetationspunkter, der ligger på linie. Også årsagen til denne ejendommelige vækstform er ukendt. Man kan således ikke fremkalde den ved at søre toppunktet. Undertiden hører man om, at disse former kan fremkaldes ved at påvirke toppen med forskellige kemiske midler, men det er vist ikke blevet bevist. Fænomenet er ganske almindeligt i naturen og er forøvrigt ikke begrænset til kun at omfatte kaktusfamilien. Man finder også hyppigt kamformer inden for afrikanske sukulenter. Selv inden for vore blomstrende stauder i haven træffer man tilsvarende fænomener. En plante som *Digitalis* danner ofte *christata*-blomster. At der ikke kan være tale om sygelige tilstande, synes den faktor at bevise, at der næsten altid er tale om sunde og vækstfulde planter med overvejende vægt på den vegetative fase - hvorfor blomstring er mere sjælden. På hjemstederne kan man iagttage, at forholdet ofte fremkommer i toppen af gamle, kraftige planter. Denne iagttagelse har fået Haage til i sin bog "*Freude mit Kakteen*" at fremsætte den teori, at det skulle skyldes udslag af kraftudfoldelse for dermed at opnå en større overflade til assimilation. Personlig tror jeg ikke på denne tankegang, idet jeg har moret mig med at vande *Cylindropuntia vestita* og *cylindrica* ret hyppigt med en kvælstofopløsning. Resultatet udeblev heller ikke, det satte sig spor i væksten på den måde, at planten mistede "lysten" til at vokse som kamform og sendte i stedet helt normale skud op. (se l. side af billedsiderne).

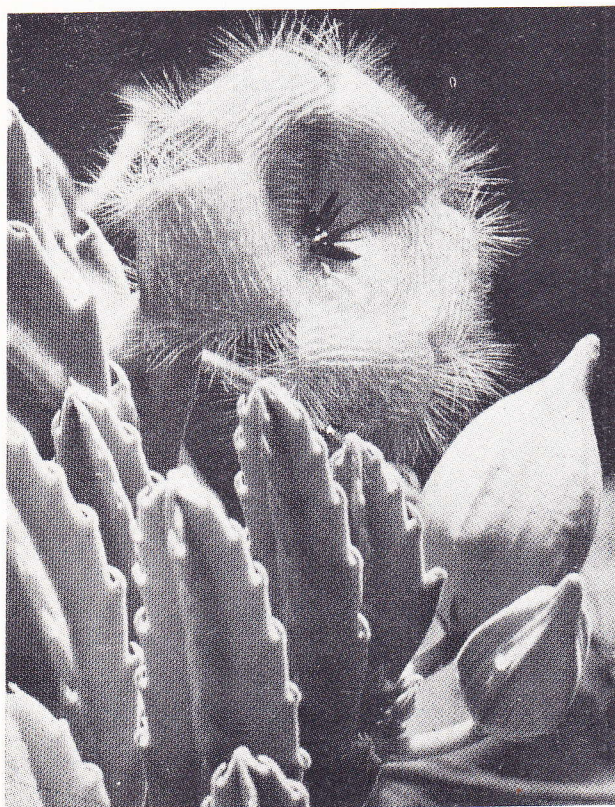
Man får altså ligefrem en fornemmelse af, at der er tale om det modsatte forhold ved Haages teori. At bevise det vil imidlertid kræve en række grundige forsøg, som jeg desværre ikke har haft tid eller materiale til at gennemføre. Interessant er det dog at iagttage, at kamformer således kan slå tilbage til normal vækstform. Men modsat kan normale skud af kamformer også slå tilbage til christataform igen. Jeg fristes til at fremsætte den teori, at mangel på visse stoffer skulle have indvirkning på den normale cellefunktion, hvorved kamformer opstår. Det kræver imidlertid videnskabelige undersøgelser og tilsvarende uddannelse at fortsætte denne tankebane, hvorfor jeg håber, at en eller anden med de rigtige forudsætninger vil fortsætte eksperimentet. At det udelukkende skulle skyldes mangel på visse stoffer, der således skulle kunne bringe forstyrrelser i cellekernens funktion, tør jeg naturligvis ikke påstå, idet der simpelt hen også kan være tale om mutation hos kromosomerne. Vi kender jo efterhånden mange af de påvirkninger, der kan ændre den arvbestemmende masse hos generne, f.eks. stråling, temperaturændring, næringsforholdene m.m. og med det sidste eksempel er vi tilbage ved mit udgangspunkt igen. Visse forskere mener at have konstateret, at dersom man sår kaktusfrø fra kamformer, vil hyppigheden af kamform blandt frøplanterne være større, men det beviser jo ikke meget, da det som nævnt ovenfor er de kaktus, der lettest danner kamform, der også oftest blomstrer. På et område virker kamformer ikke så normale eller sunde om man vil - det er med hensyn til at gro på egen rod. Det er kun de færreste kamformer, der kan trives på egen rod. I de allerfleste tilfælde må man pode dem. Det gøres bedst ved at anvende lo til 20 cm høje cereusunderlag, men er der tale om en meget kraftigvoksende kamform, kan der frembringes pragtfulde podninger på 30-40 cm høje underlag. En sådan kamform skal imidlertid passes. Der sker nemlig dette, at kammens ender meget hurtigt vokser ned og presser mod underlaget. Denne spænding er ganske naturlig, og den skal til for at få den vridende kam frem, men den kan også blive så kraftig, at presset mod underlaget løfter kammen fra underlaget, hvorved næringstilførselen afbrydes. For at undgå denne katastrofe, må man skære enderne skråt af, således at snitfladen vender skråt udad og ikke nedad. Kammen vil så snart begynde at vride sig rundt om underlaget, og snitsåret vil blive helt dækket af nye vindinger.

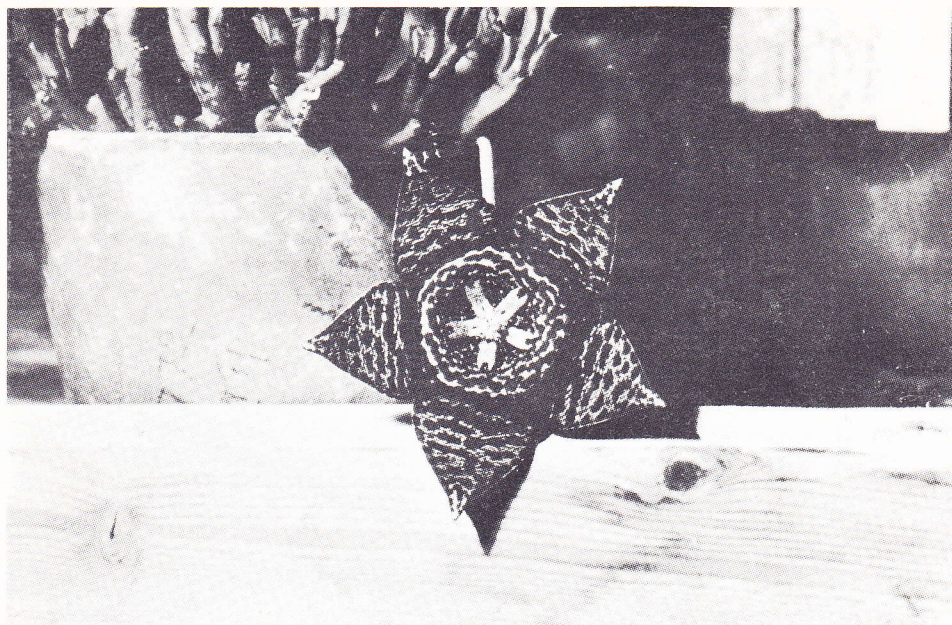
Cyllindropuntia vestita f. *cristata* (Foto: B. Kreutzer Hansen)

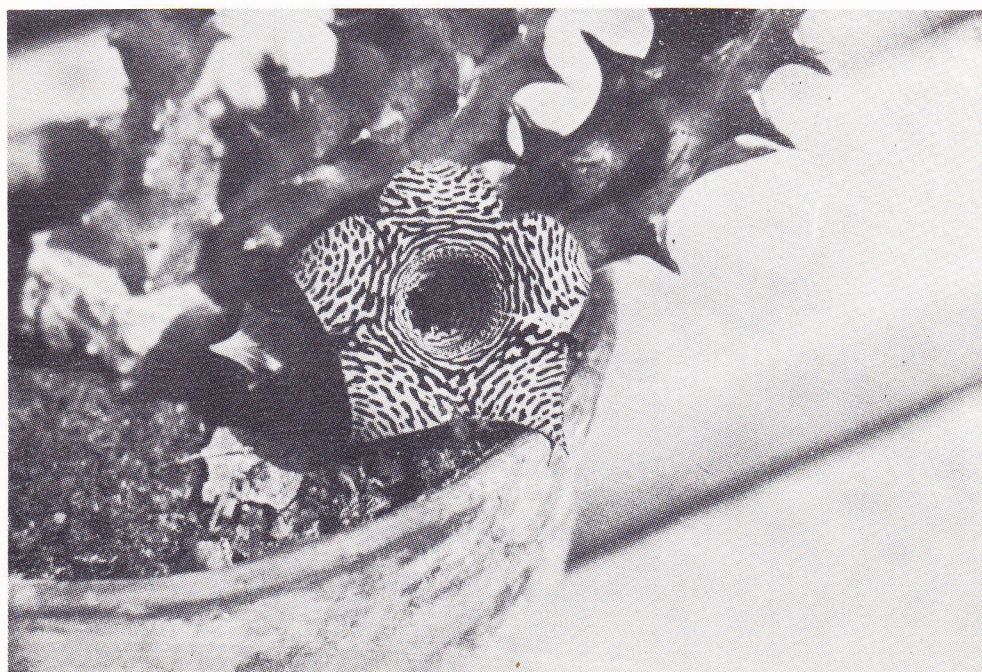
Maihuenia poeppigii (Foto: Klügling)

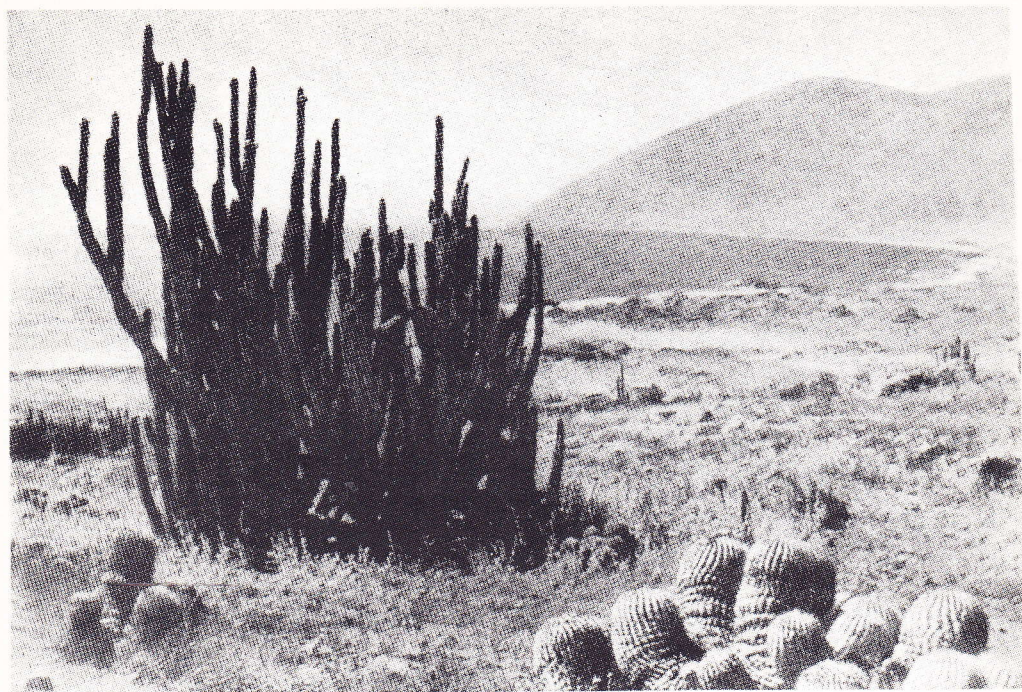
Stapelia grandiflora (?) med knop (Foto: Born)

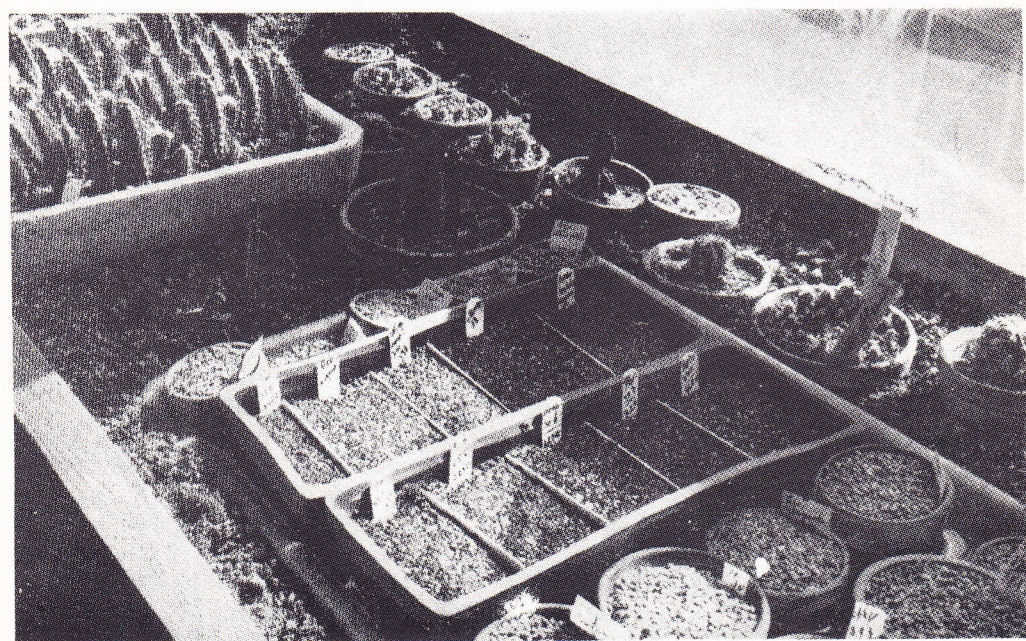
Stapelia variegata L. (Foto: Nilaus Jensen)

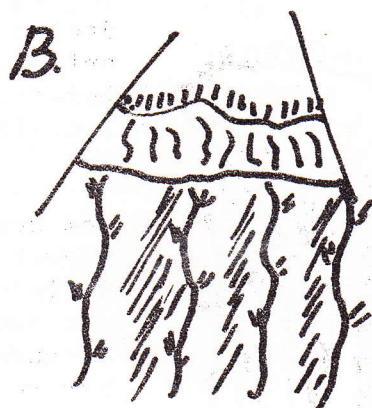
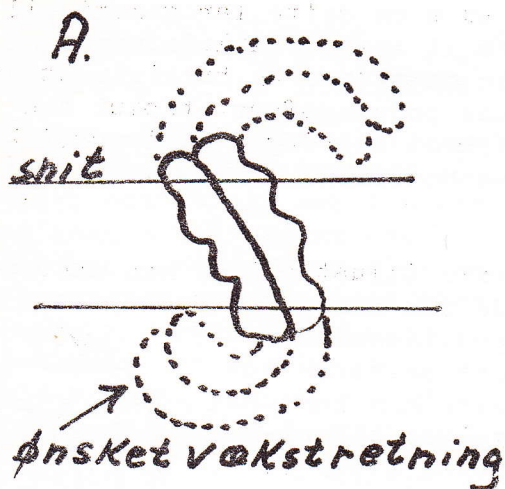
Huernia macrocarpa Sprenger podet på *Ceropegia woodii*

Copiapoa und Eulychnia an der Pazificküste bei Paposo, Chile

Begge billeder på denne side stammer fra Haage's frøkatalog

I tidligere nr. af "Kaktus" har der været nævnt, hvilke arter der egner sig til underlag. Det drejede sig især om forskellige *Trichocereus*. Men også især i forbindelse med kamformer må *Opuntia* nævnes som underlag, da denne slægt ofte passer så harmonisk sammen med *christata*-former.

Måske ville det her være meget naturligt lige at nævne et par praktiske vink med hensyn til podning af kamformer.

Når man skal gøre et stykke "kam" færdig til at pøde, må man være forsigtig med planskæringen på undersiden, idet "hjer-tet" ofte ligger så dybt, at man kan beskadige det.

at blive lagt ud i solen til glasering. Mange firmaer har specialiseret sig i salget af denne form for kandis, som indianerne kalder BISNAGA DE DULCE.

Tornene af *Ferocactus wislezenii*, *nobilis* og *alamosanus* er meget kraftige og krogede på naturplanter, og disse torne bliver også brugt som fiskekroge af indianerne. *Echinocactus ingens* blev af Aztekerne brugt som offerbord. Store velvoksne eksemplarer blev hentet hjem til templerne ude fra naturen, og på disse planter blev der ofret både dyr og mennesker, idet disse simpelthen blev spiddet på planterne, så blodet løb ned langs ribberne på giganten. Indianerne kalder endnu planten for METZOLLIN, hvilket betyder stort offerbord.

Hvert år først på sommeren drager Papago-indianerne ud efter kaktusfrugter. De medfører et langt instrument, hvormed de kan nedtage frugter fra stor højde, og hver familie har sit distrikt. Næsten alle kaktusfrugter er spiselige, og en masse af dem ender på det hjemlige torv under indianske navne som f.eks.:

CHICHITUNAS: frugterne af *Lemaireocereus chichipe*

CHIOTILLAS: - - *Escontria chiotilla*

HIOGOS DE TETETZO: frugterne af *Neobuxbaumia tetetzo*

TUNA DE JOCONOSTLE: - af *Lemaireocereus stillatus*

GARAMBULLOS: frugterne af *Myrtillocactus*.

Af frugterne laver den indianske husmor marmelade og gele. Frugterne af *Myrtillocactus* kan man også tørre i solen, hvorefter de kan spises som rosiner, hvad de iøvrigt også ligner. Frugterne af *Carnegiea* bliver meget brugt til vinfremstilling. Frugterne af *Lemaireocereus thurberi* er ligeledes meget eftertragtede til samme formål. De bliver for øvrigt kaldt PITAHAY DE DULCE, der betyder sød frugt. Frøene fra *Pachycereus* og *Carnegiea* bliver malet til mel, hvorefter indianerne laver en slags havregød, ligesom også melet kan bruges til bagværk. Tornene af *Pachycereus* - som i naturen er meget lange i naturen - bliver stødt til pulver, hvorefter indianerne laver lak. I de træfattige egne bruger man de store søjlekaktus som træ. Efter at have fældet en sådan flere hundrede år gammel kæmpe, lader man den ligge. Dyr og råd sørger for, at alt det bløde kommer væk, og tilbage bliver veddet, som er meget hårdt. *Trichocereus pasacana* og *Carnegiea* bliver især meget brugt til dette formål af indianerne. *Echinocereus enneacanthus* bliver kaldt for

strawberrycacti på grund af frugternes udseende, da de ligner jordbær og kan spises på samme måde. De bliver solgt på de mexicanske markeder under navnet TUNA de BIZNAGA. Frugten af *Peniocereus greggi* bliver også brugt til marmelade på grund af, at de er så sukkerholdige. Også frugterne af de mange *Mammillaria*-arter bliver plukket. Indianerne kalder dem chilitos, fordi de har en vis lighed med spansk peber. *Neowerdermannia vorwerckii*, som er en lille dværgkaktus, der vokser i Argentina og Bolivia, bliver spist af befolkningen som kartofler. De kalder den acachana. Stammerne af *Margaritocereus* bruger de som hegn. Selv ulden af *Pilosocereus* - det vi kalder cephalium - bliver vævet om til tekstiler. De unge skud af *Cereus jamacaru* bruger man som tilskudsfoder til kvæget. Planten kaldes Mandacaru de boi, hvilket betyder oksekaktus.

Machaerocereus gummosus, som er meget giftig, bliver benyttet til fiskeri, idet man lammer fiskene i vandet, så de kommer bevidstløse op til overfladen, hvorefter de kan samles op med hænderne. De stedlige doktorer eller medicinmænd bruger blomsterne af *Selenicereus donkelaari* og *Aporocactus* i deres mixtur. Begges blomster indeholder et alkaloid, der skulle være god som hjertemedicin. Store mængder af *Selenicereus grandiflorus* og *conifl.* bliver sendt til medicinalfabrikker til videre forarbejdning. Rødderne af *Nopalea kawinskiana* skulle have virkning mod dysenteri, og de friske skud af *Op. megarhiza* skal være i stand til at hele et sår på rekordtid. *Lophophora williamsii* bliver kaldt for peyote, hvilket betyder "mærkelige øjne". Dens virkning har tidligere været omtalt i "Kaktus". Dens stærkeste alkaloid - Mescaline - skulle efter sigende være lige så kraftig i virkningen som LSD, men dette er vist overdrevet. *Lophocereus scottii* indeholder et alkaloid, der hedder pilocerein. Et andet alkaloid som anhalin er også indeholdt i planten, men træffes for øvrigt også ved flere andre kaktus;

Trichocereus lamprochlorus, *Roseocactus fissuratus* og *Ariocarpus retusus*.

Et andet giftigt alkaloid findes i *Roseocactus koutschoybeanus*, i *Pelecyphora asseliformis* og i *Solisia pectinata*. I *Trichocereus candicans* findes stoffet candicin, og i *Pachycereus p. -aboriginum* træffer vi pectinin. En hel del af disse alkaloider bliver brugt i medicinalindustrien, og der må på det kraftigste advares mod, at ukyndige begynder at eksperimentere med disse planter, da endda flere af dem in-

deholder dræbende gifte.

Ud fra denne artikel og min artikel i foregående nr. af bladet håber jeg, at vi alle har fundet ud af, hvor vigtig en mission vore kæleborn udfører i det gulte ørkenland.

F. Bruun (nr. 34)

Kilder: Backeberg: Die Cactaceae

W. Kupper: Cacti.

///

KAKTUS - SUKKULENTER

På generalforsamlingen i 1967 blev spørgsmålet om foreningens status rejst af undertegnede. Det skete af praktiske grunde. Hidtil havde foreningen kaldt sig NORDISK KAKTUS SELSKAB, men på en stiftende generalforsamling måtte man overveje, om der burde noget med om sukkulenter, i foreningens navn, i dens formålsparagraf etc., eller om man i det hele taget skulle beskæftige sig med andre sukkulente planter end kaktus. Menerne var delte, og spørgsmålet må drøftes igennem igen ved en senere lejlighed.

Motiveringen for at rejse spørgsmålet er følgende:

Det rent praktiske, så man slipper for senere ændringer af foreningens navn og vedtægter. Endvidere, at man her har en stor gruppe af planter, som har mangt og meget tilfælles med kaktus, så meget, at der ofte er sukkulenter af forskellig slags i en kaktussamling. Dernæst at tilsvarende foreninger i udlandet alle har sukkulenterne med, f.eks. det tyske: Deutschen Kakteen-Gesellschaft, der udsender månedsskriftet: Kakteen und andere Sukkulente, som bringer nyt om både kaktus og sukkulenter. Sidst, men ikke mindst, der findes så mange spændende og interessante planteslægter inden for de sukkulente planter, at det vil være synd at udelukke plantegruppen og dermed også udelukke medlemmer, som særlig har interesse for disse planter.

Det er jo også som hos det tyske selskab, ikke nødvendigt at ændre foreningens navn, idet Nordisk Kaktus Selskab er et kort og præcist navn, som kun vil virke tungere ved at få tilføjet sukkulenter, hvorimod det på vort medlemsblad på en eller anden måde måtte fremgå, at også sukkulenter

blev omtalt i bladet. Iøvrigt skulle det egentlig være helt tilstrækkeligt kun at skrive Sukkulenter, idet vi vel må betragte kaktus som den fornemste repræsentant indenfor den gruppe planter, som vi kalder sukkulente.

J. Nilaus Jensen.

* * * * *

STAPELIEAE

(se billederne på midtersiderne)

danner en stor gruppe (underfamilie) af sukkulente planter indenfor familien Asclepiadaceae, Svalerodfamilien. Familien er meget udbredt i troperne og subtroperne, hos os har den kun en repræsentant, svalerod, Cynanchum vincetoxicum, som ikke er en sukkulent plante. De mest kendte blandt stueplanterne fra denne familie er voksblostm, Hoya carnosa og duftranke, Stephanotis floribunda.

Underfamilien Stapelieae omfatter ialt 20 forskellige slægter, hvoraf nogle tæller ganske få arter, medens andre er talrige. Fælles for de 19 slægter er, at de er bladløse, medens den 20. slægt, Frerea indica er bladbærende. De har alle tykke grønne stængler, der er meget saftholdige. Skuddenes længde og tykkelse er meget varierende, og enkelte danner lange, forholdsvis tynde skud, der ligefrem er hængende. De kan være næsten trinde eller skarpkantede, omtrent vingede, og alle mulige mellemformer mellem disse to yderpunkter. På kanterne har mange af dem tornlignende spidser, der træder i bladens sted. Som oftest er der 4-6 kanter, kun tre slægter har flere, det er Hoodia, Tavaresia og Trichocaulon.

Blomsterne kommer på forskellig måde på planterne; hos nogle enkeltvis, hos andre i klynger ved grunden af skuddene, og atter andre har dem samlede i spidsen af skuddene, hvor de hos enkelte kan danne store hoveder (Caralluma retrospiciens). Blomstens størrelse varierer også meget, fra omkring en halv cm til ca. 30 cm, som den er hos Stapelia gigantea.

Uanset blomsternes størrelse er de ens opbygget og temmelig indviklet. Blomsten har yderst et bager, der består af 5

smalle bøgerblade, indenfor kommer kronen, der er sammensat af 5 sammenvoksede kronblade, og hvor de frie spidser kan være af yderst forskellig længde. I midten af blomsten kommer en bikrone, der består af 5 ydre horn, som er flade og ligger udbredt i blomsterbunden og tjener som landingsbane for de insekter som besøger blomsten for at finde nektar. Indenfor er der 5 indre, todelte horn, der står til vejrs som en søjle midt i blomsten, formentlig til beskyttelse af støvfanget, de danner en såkaldt staminalsøjle. Når insekterne, i regelen fluer, besøger blomsterne, hidklokkes af den ådselagtige lugt, søger de ned i bunden af blomsten, hvor lugten kommer fra, og derved kommer de med snabelen til at røre ved støvdragerne. Støvet er samlet i to støvhobe, Pollinier, som med nogle korte støvtråde sidder fast på en klemmeskive, der reagerer ved den mindste berøring og klemmer sig fast til fluens snabel. Når den flyver videre, har den pollinierne med og afsætter dem på støvfanget i den næste blomst. Her sidder støvfanget nedadvendt, så fluen, når den søger nektar i bunden af blomsten, ikke kan undgå at presse støvkuglen op mod støvfangets klæbrige del. Frugten udvikler sig til en dobbeltkapsel med to smalle kapsler, der ved modenhed sender mange flade frø med faldskærm ud i luften.

Kultur: Stapelierne er meget lette at så. Frøet må ikke være for gammelt, spireevnen forsvinder i løbet af 3-4 år, men er det friskt, og frøpotten holdes jævnt fugtig, spirer det meget hurtigt, i høj temperatur i løbet af to dage, og det bør altid sås varmt. Kimplanterne kommer ofte op med frøskallen som en hætte på, i almindelighed falder den hurtigt af, men i tør luft kan den tørre for hurtigt ind, og man må da hjælpe planten, inden denne forkrøbles. Priklingen må udføres så tidligt som muligt, da de meget saftholdige småplanter let kan blive et bytte for formeringssvamp eller faldesygge. Til såning bruger undertegnede en blanding af tørvemel og groft grus (robbedalegrus) undgå det gule lerholdige grus, det kitter sammen og danner en stenhård skorpe, strandgrus er bedre, men er der meget sand i, bør det fineste soldes fra, ligesom det vil være godt at udvaske det, hvis det kommer direkte fra stranden.

Priklingen sker i skåle, der i bunden må have et dræn, bestående af potteskår, småsten eller meget groft grus. Ovenover lægges et lag, der består af en trediedel grus og to

trediedele bladjord, der skal være godt formuldet og befriet for de groveste dele, pinde, småsten etc. Ovenover dette lag igen lægges et lag, der består af to trediedele grus og en trediedel bladjord og øverst et lag på en halv til en cm rent grus, og her er det vigtigt, at det ikke danner skorpe, der hindrer luftens og vandets adgang til jorden. Man vil måske tænke, at en sådan organisk jord som bladjord må kunne erstattes med tørvestrøelse, hvad man umiddelbart også skulle tro, men det viser sig, at rødderne i en jord hvor tørvestrøelse erstatter bladjorden kun går ned i en vis dybde, så visner de, enten på grund af en forkert surhedsgrad, en for høj fugtighed eller en kombination af begge dele. Tørvestrøelsens vandholdende evne synes at være for stor for denne plantegruppe. I bladjorden vil vandet hurtigt trække ned i de underste lag, hvor plantens fine sugerødder befinder sig.

Stapelia-gruppen er for de fleste slægters og arters vedkommende også lette at stikke. Det sker ikke så sjældent, at dele af en plante visner ned eller tørrer ind, og den resterende del af planten kan da stikkes, og roddannelsen er ofte i gang allerede medens de friske skud sidder på de, der er ved at tørre ind. Til stikkemateriale anvendes den jord, der var blandet af $1/3$ bladjord og $2/3$ grus, og her kan tilsættes lidt tørvemel, som holder lidt mere på fugtigheden og giver en god rodforgrening. Der må endelig ikke vandes for meget til stiklingerne. Disse sættes overligt, men hvor dybt de skal ned, må rette sig efter arten, er det helt krybende arter, som vi har det indenfor slægten *Duvalia*, kan de ligge helt oven på jorden.

Dyrkningen: Hvis man slår de mange slægter efter i litteraturen, vil man ofte støde på følgende henvisning: Dyrkes som *Stapelia*. Det er en alt for enkel måde at løse dyrkningsproblemet på. Der er meget stor forskel på slægternes følsomhed overfor fugtighed, temperatur og luft, og selv indenfor en slægt, kan der være store forskelle. Almindeligvis henvises til *Stapelia variegata*, og den er i regelen let at have med at gøre, medens arter som *S. pulchella* og *S. verrucosa* er meget lunefulde, det samme kan ofte siges om de store *S. nobilis* og *S. gigantea*. Det er vigtigt at jorden er porøs, så vandet trækker ned i bunden af potten hvor planten kun har rødderne; fugtighed i det øverste lag omkring den nederste del af stænglerne kan give anledning til en klar forrådnelse, der breder sig hurtigt i planten.

Det er også af hensyn til denne vådforrådnelse, at det anbefales at lægge et lag grus øverst i potten, men det må altså ikke kunne danne skorpe. Vandingen må være sparsom, hellere for lidt end for meget, men den må rette sig efter lys og temperatur. Overvintring sker bedst ved en temperatur på 10-12° C og så tørt, at skuddene netop holdes fra at skrumpe. Når foråret starter væksten, øges vandingen i takt hermed. Stapeljerne er lyskrævende planter, men de kan ikke lide den direkte, bagende sol, så de må skygges noget om sommeren. I naturen holder de sig på skyggesiden af buskene, eller kravler så langt ind under buskene, at de partielt er i skygge.

Som nævnt er flere af slægterne ikke nemme at dyrke. Det gælder således slægterne Hoodia, Tavaresia, Trichocaulon og flere andre. I faglitteraturen anbefales det at pøde disse vanskelige planter, og som underlag anbefales en af de kraftigvoksende Stapelia, S. grandiflora, S. hirsuta etc. Det lader sig også let praktisere, de er forbundet i et nært slægtskab og vokser godt sammen, men også disse Stapelia kan være lunefulde og pludselig rådne i jorden. Som et mere stabilt underlag kan nævnes knolde af Hjerteranke, Ceropegia woodii eller de to andre knolddannende, C. debilis og C. hastata. En betingelse for, at en sådan podning kan lykkes er, at man har kraftige planter med en stor og veludviklet knold, som frem for alt må have et godt rodnet. Her viser den første vanskelighed sig, for Ceropegia-knoldene har tilbøjelighed til at danne rødder på knoldens øverste del, den del som gerne skulle være pæn og glat til at pøde på. Man må fjerne nogle af rødderne, somme tider de fleste, og potte knolden overligt for at tvinge rødder frem på den nederste del. Det er ikke altid, det lykkes, og en sådan knold bliver aldrig til at pøde på, selve podningen kan nok lykkes, men planten vil ikke vokse til. Når der er et godt rodnet, og toppen er i kraftig vækst, kan der podes med held.

Som podningsmetode anvendes fladpodning. Med et glat snit skæres den øverste skive af knolden, snittet behøver ikke være større, end at det skud, der skal sættes på, netop kan være der. Dette skæres også til med glatte snit, og man anvender gerne stykker på en til to cm. Det er ikke afgørende om man anvender toppen af skuddet eller et stykke taget længere nede. Det anbringes fast på snitfladen, så der ikke er luftblærer imellem og kan holdes på plads med et par gummibånd. Det kan sommetider være vanskeligt at undgå, at podningen skrider, og skuddet kan da sættes på plads med en

kaktustorn, ikke gerne en nål, der ruster. Det giver den hurtigste og sikreste tilvækst, når det nye skud anbringes ude i kanten af knolden, hvor vækstlaget sidder. I de første 8-14 dage sættes podningen så varmt som muligt og helst også i fugtig luft, f.eks. i en plastpose eller med et kaffeglas over. De podede planter dyrkes videre efter samme principper som ikke podede planter.

Foruden den nævnte forrådnelse i skuddene, som i regelen skyldes for megen fugtighed, ofte i forbindelse med en rigelig høj temperatur, træffes en anden meget almindelig sygdom i Stapelieerne. Den viser sig som sorte pletter på skuddene i større eller mindre grad, og som efterhånden får skuddene til at visne. Forinden har sygdommen i regelen nået at brede sig til de yngre skud. Skal man slippe af med denne sot, må man stikke de angrebne planter om over en periode, stadig tage de nye skud så snart, de er modne nok til stikning og håbe på, at man indhenter sygdommen. Der findes ingen effektive sprøjtemidler mod denne svamp.

J. Nilaus Jensen
amanuensis ved
Botanisk Have,
København.

Litteratur:

H. Jacobsen: Handbuch der sukkulenten Pflanzen
A. Berger: Stapelieen und Kleinien
White and Sloane: The Stapelieae
C.A. Lückhoff: Stapelieae
Edgar Lamb: Stapeliads in Cultivation.

Følgende årgange af "KAKTUS" kan endnu leveres:

Årgang 1:	kr. 10.00
- 2:	- 15.00
- 3:	- 15.00.

Med undtagelse af nr. 2, årg. 1, kan enkeltnr.
leveres á 4.00 kr. pr. stk.

H. VAN DONKELAAR SUCCULENTS WERKENDAM — HOLLAND

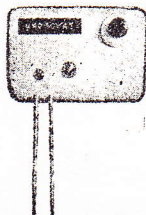
STORT UDVALG AF KAKTUS OG ANDRE SUKKULENTER, især MAMMILLARIA,
GYMNO'S og PARODIA - samt LITHOPS, CONOPHYTUM og EUPHORBIA.

Vi sender Dem gerne både vor planteliste og frøliste på for-
langende.

ALT FOR KAKTUSVENNEN HYDROMAT

VERDENSPATENT ANMELDT

MADE IN GERMANY

MÅLEINSTRUMENT FÖR BLOMSTERVENNER OG GARTNERE

HYDROMAT er en elektronisk fugtighedsmåler. Den viser enhver fugtighed ved blomsterjorden eller plantestoffet. Ved måling bliver elektroderne stukket i plantestoffet og apparatet indskudt ved en trykknop. En lampe giver forskellige lysstyrker, hvoraf fugtighedsgraden kan aflæses. Det er altså muligt at aflæse, hvornår den enkelte plante skal vandes, hvad der er særligt vigtigt ved omfintlige planter som f.eks. orkidéer og kaktus.

HYDROMAT kan anvendes til alle former for fugtighedsmåling.

Bestillings-nr. W 44

Pris DM 16.50

H. E. BORN, 5810 Witten-Bommern, Postfach 34

Deutschland

KARLHEINZ UHLIG

Rommelshausen bei Stuttgart
Lilienstrasse 5, Deutschland
.....

TILLÆG TIL PRISLISTE:

<i>Astrophytum ornatum</i> indtil 30 cm	DM 8.- til 40.-
<i>Astrophytum ornatum</i> v. <i>glabrescens</i>	DM 8.-
<i>Acanthocalycium griseum</i>	DM 8.- til 12.-
<i>Coryphantha pallida</i> , <i>jamauve</i> , <i>palmeri</i> , <i>sulcolana</i> , <i>implexioma</i> , <i>radians</i>	DM 5.- til 8.-
<i>Eriocactus leninghausii</i> i grupper	DM 25.- til 35.-
<i>Eriocactus leningh.</i> var. <i>apelii</i>	DM 10.-
<i>Gymnocalycium weissianum</i> v. <i>cinereum</i>	DM 6.- til 12.-
<i>Gymnocalycium spegazzinii</i>	DM 6.- til 20.-
<i>Parodia gigantea</i> var. <i>jujuyana</i> , <i>aureicentra</i> , <i>aureicentra</i> var. <i>omniaurea</i>	DM 7.- til 12.-
<i>Vatricania guentheri</i>	DM 12.- til 15.-
<i>Wigginsia kovarisii</i>	DM 5.- til 10.-

Annoncer til "Kaktus" nr. 1 modtages
indtil 1. april.

Annonceprisen er 25.00 kr. pr. $\frac{1}{4}$ side.
Specialopsætning beregnes ekstra.

Små-annoncer fra medlemmer indrykkes
for 3 kr., ubrugte frimærker modtages
som betaling.

ANZEIGEN FÜR "KAKTUS" Nr. 1 BIS 1.APRIL.

PREISE PER $\frac{1}{4}$ SEITE KR. 25.00, Postscheck
København 141176.

Gengivelse, også i uddrag, kun med til-
ladelse af Nordisk Kaktus Selskab.